

2. Germanchuk P.K., Stefanyuk I.B., Ruban N.I., Aleksandrov V.T., Nazarchuk O.I. Derzhavniy finansoviy kontrol: reviziya ta audit. – Kyiv: NVP “AVT”, 2004. – 424 p.
3. Gulko V.V. Udoskonalennya mehanizmu derzhavnogo finansovogo kontrolyu v Ukraini / V.V. Gulko // Aktualni problemi ekonomiki. – 2010. – #12. – S. 181–185.
4. Gutsalenko L.V. Derzhavniy finansoviy kontrol [Tekst]: navch.posib. / L.V. Gutsalenko, V.A. Derly, M.M. Kutsupatriy. – K.: Tsentruchovoyi literaturi, 2009. – 424 p.
5. Demidov M. V. Sistema vneshnego gosudarstvennogo finansovogo kontrolya v Rossii / M. V. Demidov // Vestnik Chuvashskogo un-ta. Gumanitarnyye nauki. – 2006. – # 6. – S. 157–163.
6. Zyunkin, A. G. Finansove pravo [Tekst]: navch. posib. dlya stud. visch. navch. zakl. - 4-te vid., dop. / A. G. Zyunkin. - K.: MAUP, 2007. - 568 p.
7. Dikan L. V. Kontrol u byudzhethnih ustanovah : pidruchnik / Dikan L. V. – H. : VD "INZhEK", 2010. – 408 p.
8. Kostenko, Yu. O. Finansove pravo Ukraini [Tekst]: navch. posib. / Yu. O. Kostenko. - K.: Tsentruchovoyi literaturi, 2009. - 240 s.
9. Limska deklaratsiya kerivnih printsipiv kontrolyu [Elektronniy resurs] : deklaratsiya IX Limskego (Peru) Kongresu vischih organiv kontrolyu derzhavnih finansiv (INTOSAI) vid 01.10.77. - Rezhim dostupu : <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/140217>.
10. Rodionova V.M., Shleynikov V.I. Finansoviy kontrol. – M.: ID FBK-PRESS, 2002. – 320 s.
11. Finansi [Tekst] : navchalniy posibnik / V. S. Zagorodskiy, O. D. Vovchak, I. G. Balagun, I. R. Chuy. - 2-ge vid., ster. - K. : Znannya, 2008. - 247 p.

Рецензент: Жовнірчик Я.Ф., д.держ.упр., доцент

УДК 351

Бачевська І.П.,

аспірант кафедри державного менеджменту
НАДУ при Президентіві України

ВЕНЧУРНІ КОМПАНІЇ ТА ФОНДИ В УКРАЇНІ

Анотація. У статті проаналізовано сучасний стан венчурного бізнесу України. Розкрито основний зміст даного поняття; визначено основні функції такого бізнесу, а також його роль в сучасних умовах. Описано доцільні для застосування інструменти та механізми державного впливу на розвиток венчурної діяльності, що виправдали себе у розвинених країнах. Досліджено венчурну діяльність в різних країнах світу та пояснено необхідність і доцільність здійснення венчурної діяльності в Україні. Визначено форми та методи державної підтримки венчурного бізнесу в Україні.

Ключові слова: венчурна діяльність, венчурні фонди, інноваційний менеджмент, венчурний капітал, інноваційні проекти, венчурне інвестування, інноваційна економіка, інвестиційні проекти, венчурний бізнес, інноваційний продукт.

Бачевская И.П.,

аспірант кафедри державного менеджменту
НАГУ при Президенті України

ВЕНЧУРНЫЕ КОМПАНИИ И ФОНДЫ В УКРАИНЕ

Аннотация. В статье проанализировано современное состояние венчурного бизнеса Украины. Раскрыто основное содержание данного понятия; определены основные функции такого бизнеса, а также его роль в современных условиях. Описаны целесообразны для применения инструменты и механизмы государственного воздействия на развитие

венчурной деятельности, оправдали себя в развитых странах. Исследованы венчурную деятельность в различных странах мира и объяснено необходимость и целесообразность осуществления венчурной деятельности в Украине. Определены формы и методы государственной поддержки венчурного бизнеса в Украине.

Ключевые слова: венчурная деятельность, венчурные фонды, инновационный менеджмент, венчурный капитал, инновационные проекты, венчурное инвестирование, инновационная экономика, инвестиционные проекты, венчурный бизнес, инновационный продукт.

Bachevska I.P.,
department of Public Management
of the National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine

VENTURE CAPITAL COMPANIES AND FUNDS IN UKRAINE

Annotation. This publication was commissioned to analyze the current state of corporate venturing in Ukraine;

the key phases of venture capital activity evolution worldwide;

the impact of venture investment on economic activities;

government's ownership of and its role in supporting venture companies;

contingencies and risks of venture investment;

the virtues and shortcomings of venture investment;

the impact of EU venture capital on the Ukrainian economy.

This study examines a number of adversities directly or indirectly hindering the development of Ukraine as innovation-driven economy.

Herein, we provide our own outlook on further development of venture capital industry and suggest the ways for improving venture investment in Ukraine.

The novelty and the scientific originality of investigation consists in the systematization of information on the risk-related activities of institutional investors and exposing specific features of venture investment in the United States, Europe, and Ukraine; identifying new markets for venture capital; shaping new products and consumer goods by means of venture investment; exploring new forms of venture capital business; discovering risk-reduction methods, et cetera.

The study suggests that:

- in the current economic environment, unstinting government support to high-risk and truly innovative ideas has become the main source of regional and national competitiveness and economic growth and, therefore, venture investment is a core component of innovation-based development;

- approaches are the most crucial instruments shaping venture investment in Ukraine. In particular, the following ones: maturity of the productive forces, and investment market condition; the country's legal framework; government's political culture; the condition of credit and financial systems, and financial intermediaries' activities; currency regulation; foreign investor's status; securities market, and investment input of the population;

- in order to ensure efficient functioning of venture investment market, Ukraine needs to solve a number of complex issues, both legislative (legal definition of venture entrepreneurship, its support and regulation), and those related to creation of efficient venture capital investment infrastructure.

We identified a number of factors that may contribute to the development of venture capital business structures. These factors include the following:

- the availability of cheap, skilled and creative workforce;

- large raw-material reserves and considerable funds deposited in foreign banks;

- favorable geographical location, and so on.

We conclude that this issue may be resolved if:

- the government creates favorable conditions for the operation of large foreign venture capital funds in Ukraine, as well as incentives for the national funds which ought to be formed already with the share of state funding;

- the role of the state in the development of venture capital investment should be rooted in coordination, rather than regulation;

- the focus should rest on the development of competitive high-tech economic sectors.

Keywords: venture capital activity, venture capital funds, innovation management, venture capital, innovation projects, venture investment, innovation economy, investment projects, business venture, innovative product.

Постановка проблеми. Як виявляється зі світового досвіду, є один вид міжнародного капіталу, приплив якого в країну без усяких застережень сприяє прискоренню її економічного розвитку. Мова йде про венчурний капітал.

Розвиток ринку венчурного капіталу є невід'ємною частиною інноваційного розвитку економіки держави. До невідкладних завдань нашої держави й уряду входить створення національної інноваційної системи з відповідною правовою, організаційною, фінансовою інфраструктурою.

Держава повинна активно впливати на процеси інноваційних перетворень, взявши на себе організаційні, регулюючі та контролюючі функції, як це відбувається в інших країнах.

Аналіз досліджень і публікацій. Даною проблематикою займаються такі відомі вітчизняні та зарубіжні дослідники як: Азеєв А.А., Антонюк Л.Л., Аренс У.Ф., Аррендондо Лені, Артамонов Г.Т., Бланк І.А., Бове К., Бузова Н.Н., Бурлак Г. Н., Войт С.М., Дагаєв А.А., Дворак І., Кузнєцова І.С., Кутрань К.В., Матієнко В.М., Микитюк О.П., Москвін С., Наумець І., Омельченко А.В., Павлишин П., Поручник А.М., Чернадчук В.Д., Чорнієнко А., Шклярчук С., Щукін О.І. та інші.

Проте, додаткових досліджень потребує венчурна діяльність як об'єкт державного регулювання в сучасних умовах.

Тому метою статті є виявлення ключових аспектів, що мають бути враховані при визначенні політики державного регулювання венчурної діяльності, а також знайти шляхи розвитку венчурного бізнесу в Україні; визначити позитивні та негативні сторони щодо діяльності венчурних підприємств з урахуванням зарубіжного досвіду; запропонувати власні ідеї щодо функціонування венчурного бізнесу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах головним джерелом регіональної та національної конкурентоспроможності, економічного зростання стала активна підтримка ризикових та інноваційних ідей, тому найважливішою складовою інноваційного розвитку виступає венчурний бізнес.

На сьогоднішній час основним джерелом інвестування інноваційних підприємств і організацій є ресурси, утворені за рахунок їх власних коштів (прибуток, амортизаційні відрахування, виручка від реалізації майна) та фінансові ресурси, отримані на фінансовому ринку у вигляді цінних паперів, лізингу, кредитів.

Сьогодні підприємства, що реалізують інвестиційні проекти в інноваційній сфері можуть розглядати венчурні фонди в якості потенційного інвестора.

У вітчизняній економіці венчурні фонди зазвичай застосовують в цілях легальної оптимізації оподаткування. Збільшення загальної вартості активів венчурних фондів України не призводить до адекватного зростання інвестиційних потоків в інноваційні сектори економіки. Основними акцепторами інвестицій венчурних фондів є компанії зі сфер нерухомості та будівництва, а також фінанси.

Надзвичайно важливими інструментами, які визначають формування венчурного бізнесу в Україні є підходи. Серед них можна виокремити наступні: рівень розвитку продуктивних сил та стан інвестиційного ринку; правове поле держави; політична культура влади; стан фінансово-кредитної системи та діяльність фінансових посередників; валютне регулювання; статус іноземного інвестора; стан фондового ринку та інвестиційна активність населення.

Задля формування дієвого ринку венчурного підприємництва в Україні необхідно вирішити ряд складних комплексних проблем, як у правовому аспекті (законодавче визначення венчурного підприємництва, його підтримка та регулювання), так і з погляду формування ефективної інфраструктури венчурного бізнесу.

Найближчим часом можливість надходження значного іноземного капіталу в Україну, як і раніше, залишається невеликою. Деякі вітчизняні компанії, що, як правило, не називають себе венчурними, також намагаються використовувати інструменти венчурного інвестування. Проте вони ще не мають достатньо коштів для створення спеціалізованих фондів.

Венчурні фонди сьогодні змушені працювати на відносно невеликих за розмірами ринках, що на даному етапі спостерігається низька конкуренція серед виробників товарів і послуг, а також достатньо невисока платоспроможність населення. Державний бюджет фактично втратив свою інвестиційну функцію. Фінансово-кредитна система України взагалі не зацікавлена інвестувати кошти в ризикові бізнес-проекти.

Для забезпечення розвитку банківського кредитування інновацій потрібно насамперед забезпечити захист інтересів кредитора, створити систему стимулів для страхових компаній з метою страхування інвестиційних ризиків.

Зараз в Україні венчурний капітал працює, але саме це поняття має трохи інше формулювання - «інноваційний менеджмент», а самі венчурні фонди називаються «технопарками».

Венчурний капітал як виключно ризиковий капітал для компаній і проектів, перебуває сьогодні в Україні лише на стадії формування. Історія свідчить, що для появи, росту й розширення венчурного капіталу необхідна активна політична і законодавча підтримка з боку державних та інших зацікавлених структур.[13].

На нашу думку проблему створення венчурного підприємництва в Україні доцільно розглядати в комплексі з питаннями розвитку інноваційної

інфраструктури в цілому.

До цього часу в Україні не сформувався попит на інновації і, як наслідок, практично в зародковому стані знаходиться ринок інноваційної продукції та необхідна інфраструктура. Низьким є рівень комерціалізації результатів наукових досліджень і розробок. Відсутня система інформаційної підтримки ринку інновацій, а також система обміну інформацією між розробниками та потенційними інвесторами. Досить повільно розвивається мережа сучасних інноваційних структур (венчурні фонди, технопарки, бізнес-інкубатори тощо).

Венчурний бізнес – сфера підприємницької діяльності, пов'язана з реалізацією ризикових проектів, ризикових інвестицій головним чином у сфері науково-технічних новинок. Фінансування беруть на себе банки, інвестиційні компанії, спеціалізовані венчурні фірми або юридично самостійні організації, зазвичай у формі товариств з обмеженою відповідальністю. Галузева належність проектів технічних новинок, що пропонуються авторами, ролі не відіграє. Цей вид бізнесу пов'язаний з великим ризиком, тому його часто називають ризиковим [5].

Венчурне підприємництво – це невеликі самостійні підприємства, які спеціалізуються на наукових дослідженнях, інжинірингових розробках та впровадженні інноваційних продуктів. Цей бізнес поширений у США, Західній Європі. Японії.

Для створення венчурної фірми необхідна наявність таких умов:

- ідеї нововведення;
 - суспільної потреби в реалізації цієї ідеї;
 - підприємця, здатного на основі цієї ідеї організувати нову фірму;
- наявності ризикового капіталу для фінансування цієї фірми.

На відміну від інших форм інвестування венчурний бізнес відрізняється:

- фінансові засоби вкладаються у венчурний бізнес без матеріального забезпечення і без гарантії;
- обов'язкова пайова участь інвестора у статутному капіталі фірми, тобто ризиковий капітал виступає як пайовий внесок;
- засоби надаються на тривалий строк і на безповоротній основі.

Венчурні фонди виділяють такі напрями для інвестування капіталу:

- вкладення коштів у створення технологічних інновацій у межах інвестиційних проектів, які здійснюються різними підприємствами;
- фінансування венчурних фірм;
- інвестування коштів у малі підприємства, які знаходяться на стадії „start-up”, і мають перспективу значного розвитку завдяки функціонуванню в перспективних і швидко прогресуючих галузях економіки.

Структуру венчурного фонду можна представити за допомогою наступної схеми.

Запропонована схема переважно діє в США та деяких країнах Європи, зокрема в Ізраїлі. Венчурне фінансування здійснюється в двох основних формах - шляхом придбання акцій нових фірм або за допомогою надання кредиту різного виду, звичайно з правом конверсії в акції. Венчурний капітал

являє собою джерело довгострокових інвестицій у сфери з підвищеним ступенем ризику, та надається на декілька (3, 5, 7 років) без гарантії або забезпечення.

Рис.1.1. Схема структури загального фонду венчурного капіталу

Правову базу функціонування вітчизняних венчурних фондів було закладено у 2001 році, коли почав діяти Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні фонди)».

Відповідно до українського законодавства венчурний фонд відноситься до інвестиційних фондів закритого типу. Структура його активів формується без значних обмежень, а вкладниками можуть бути виключно юридичні особи. Активами венчурного фонду управляє компанія з управління активами (управляюча компанія), а відповідальне збереження активів забезпечується спеціальною охоронною компанією.

Венчурним фондам заборонено залучати кошти фізичних осіб, що значно обмежує можливості інститутів спільного інвестування. Враховуючи недостатню обізнаність населення щодо принципів функціонування фінансових інструментів, таке обмеження, можливо, нині є виправданим. Але рано чи пізно повинні бути внесені відповідні зміни в цей закон, і венчурні фонди мають стати доступними також для фізичних осіб, що, у свою чергу, значно розширить „аудиторію” венчурного інвестування. За інвестором постійно зберігається право власності на вкладені ним кошти, що підвищує захищеність його вкладу.

Венчурний капітал почав застосовуватись у США з середини 50-х років, в Європі він з'явився дещо пізніше, наприкінці 70-х, а в Україні розвиток венчурного бізнесу почався лише в 1992 році після підписання угоди про створення Фонду «Україна», який став першим венчурним фондом в нашій державі. Але, на жаль, венчурне фінансування і досі не досягло значного розвитку, і причиною цього є ряд проблем у нашій економіці.

Фінляндія в свій час досягнула визначних успіхів у розвитку венчурного бізнесу та високих технологій лише за 10 років, а Ізраїль – за 15 років. Сінгапур, наприклад, пройшов інший шлях. Інвестиції проводилися в країну в 1980-х роках у Силіконову долину, прибуток там же реінвестувався. Поступово сінгапурці почали тісно співпрацювати з американськими венчурними підприємцями і менеджерами, і таким чином у Сінгапурі зародився венчурний бізнес.

Згідно з даними консалтингової компанії Pricewaterhouse Coopers, уже у 2008 році світовий обсяг приватних та венчурних інвестицій перевищив 280 млрд. дол. США. На компанії технологічного сектору припадало 53% венчурного капіталу. На долю США припадає понад 50% усіх інвестицій. За обсягом інвестицій в інформаційні технології США також лідирує - 30 млрд. дол. На другому місці - Канада (2,9 млрд.), далі - Великобританія (2.4 млрд.).

Проаналізувавши досвід США, можна зробити висновок, що в ході проведення ярмарків і форумів вирішуються, як правило, три основні завдання:

1. Оцінка інвестиційного потенціалу у високотехнологічній сфері.
2. Надання посередницьких послуг виробникам і споживачам наукоємних проектів.
3. Підвищення освітнього рівня учасників ярмарки у сфері використання різних фінансових інструментів.

Кінцевою метою венчурного інвестування є продаж активів, придбаних венчурним фондом, стратегічному інвесторові. Однак, за твердженням представників фондів, заключний продаж бізнесу є дуже складною проблемою для венчурних інвесторів в Україні [8].

Результати досліджень американських фахівців показують, що на першій стадії інноваційного процесу, коли проробляється науково-технічна ідея, відсіюються понад 80% науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт[4].

З усіх науково-дослідних проектів, що розробляються промисловими фірмами, 70 % не дають позитивного комерційного результату і тільки 20 % нових виробів є конкурентоспроможними і не знімаються з виробництва. Ймовірність отримання позитивного результату на стадії фундаментальних досліджень становить 5-10 %, на етапі прикладних досліджень – 85-90 %, а на етапі розробки – 95-97 %[10].

Наведені дані вказують на доцільність упровадження венчурного підприємництва, що може значно зменшити витрати на створення інноваційного продукту. Саме з цих причин американським законодавством

передбачається обов'язкове залучення малих фірм до виконання усіх науково-технічних проектів з обсягами фінансування більше 100,0 тис. дол.[22].

Отже, використовуючи накопичений міжнародний досвід, приклади розвитку венчурного бізнесу в Західній Європі і США, та ефективно впроваджуючи необхідні реформи, Україна цілком могла б сформувати ринок венчурного підприємництва вже через 10 років.

Проаналізувавши досвід зарубіжних країн, прийшли до висновку, що поняття венчурного фонду в Україні відрізняється від загальноприйнятого у світі, як і український ринок венчурного інвестування істотно відрізняється від іноземних ринків. Венчурні фонди в Україні використовуються для оптимізації управління активами фінансово-промислових холдингів та зниження податкового навантаження, тоді як венчурне інвестування (або інвестування ризикового капіталу) у світі залишається одним із найважливіших джерел капіталу для компаній, швидкий ріст та розвиток яких постійно потребує додаткових зовнішніх інвестицій.

У нас це специфічний ІСІ, правила формування, існування та закриття якого вмонтовані у загальні правила діяльності ІСІ та компаній з управління активами.

Венчурним вважається не диверсифікований ІСІ закритого типу, який здійснює виключно приватне розміщення цінних паперів власного випуску та активи якого більш ніж на 50% складаються з корпоративних прав та цінних паперів, що не можуть брати участі в торгах на фондовій біржі або у торгівельно-інформаційній системі.

Венчурні фонди порівняно з іншими видами інститутів спільного інвестування є найбільш ризикованими для інвесторів, що пояснюється відсутністю жорстких законодавчих вимог щодо складу і структури активів цих фондів та операцій з ними, які характерні для інших ІСІ. До венчурного фонду висуваються найменші регулятивні вимоги з боку законодавства, саме це робить його гнучким інструментом для здійснення інвестиційних програм.

Основними відмінностями венчурних фондів від інших ІСІ є:

- венчурні фонди мають право надавати позики емітентам, частка у корпоративних правах яких входить до складу активів таких венчурних фондів (ч.5 ст. 34 Закону України “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)”);

- венчурні фонди можуть мати активи, що повністю складаються з корпоративних прав та цінних паперів, що недопущені до торгів на фондовій біржі або торгівельно-інформаційній системі, або з цінних паперів, які не отримали рейтингової оцінки відповідно до ч. 6 ст. 34 Закону України “Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)”);

- компанія з управління активами венчурних фондів на відміну від компаній з управління активами інших ІСІ бере участь в управлінні діяльністю емітентів, корпоративні права яких перебувають в активах венчурних фондів, активами яких ця компанія управляє.

Єдиним обмеженням для таких фондів є те, що цінні папери фонду не підлягають публічному розміщенню й розміщаються тільки серед юридичних осіб.

Інвестором венчурних фондів можуть бути:

- комерційні банки;
- інвестиційні банки;
- торгові банки;
- інвестиційні фонди.

Існує безліч різних організаційно-правових форм інвестиційних фондів. Прийнято виділяти дві основні категорії інвестиційних фондів: відкриті і закриті.

Економіка України характеризується критично високою зношеністю основного капіталу, що не дозволяє їй досягнути необхідних темпів розвитку на рівні 7-9%. Інвестиційна заборгованість з капіталовкладень в інфраструктуру складає понад 100 млрд. доларів США. В той же час запуск процесів модернізації несе величезні можливості для економічного зростання. Зокрема, велика кількість конструкційних матеріалів та обладнання, необхідних для інфраструктурного будівництва, виробляється вітчизняними підприємствами (металопрокат, цемент, енергетичне і транспортне обладнання, труби тощо). Інфраструктурне будівництво сформує внутрішній ринок і портфель замовлень важливим секторам національної економіки. Також даний процес неодмінно обумовить структурні зміни економіки в напрямку розвитку галузей з вищою доданою вартістю.

Отже, старт процесів інфраструктурного оновлення вирішує одночасно кілька важливих задач і тому є ключовим для створення робочих місць та економічного зростання.

Досвід розвинутих країн, що використовували венчурну індустрію для створення конкурентоспроможної економіки, переконливо свідчить про значне зростання у них виробництва конкурентоспроможної продукції, прискорене використання новітніх технологій в усіх галузях промисловості, зростання зайнятості населення тощо.

Крім цього, успішна діяльність венчурного капіталу позитивно впливала на такі фактори економічного середовища, як:

- переорієнтація індустріального шляху розвитку економіки на інноваційний;
- стимулювання крупних виробничих структур до впровадження і використання новітніх технологій;
- активний розвиток фондового ринку;
- призупинення витоку висококваліфікованих спеціалістів і талановитих учених за кордон та ін.

Форми і методи державного стимулювання венчурного бізнесу мають передбачати:

- пряму фінансову підтримку, яка включає безпосереднє кредитування перспективних наукоємних виробництв за рахунок бюджетних коштів; надання

пільгових кредитів і грантів; державне замовлення на продукцію оборонного призначення; державні виплати науковим установам і вченим;

- непряму фінансову допомогу, яка передбачає пільгове оподаткування компаній, що впроваджують інновації; податковий кредит і податкові пільги для навчальних і наукових організацій; відстрочку митного збору та ін. [12].

За час свого існування венчурний бізнес проявив себе як один з ефективних засобів стабілізації й розвитку реального сектору економіки. Венчурний капітал зіграв значну роль у реалізації найважливіших нововведень кінця ХХ ст. Саме в такий спосіб були реалізовані такі видатні досягнення людства, як мікропроцесори, персональні комп'ютери, технологія рекомбінатних молекул ДНК та ін., а такі фірми, як „Майкрософт”, „Джинентек”, „Диджитал екуамент” піднялися до рівня лідерів нових галузей сучасного наукоємного виробництва.

Враховуючи іноземний досвід і фінансові можливості та специфіку роботи венчурного бізнесу в Україні, потрібно створити систему державного регулювання передачі технологій як в цивільному, так і в оборонному секторах економіки, система має представляти собою спеціалізовані центри науки і високих технологій (СЦНВТ), які будуть надавати також допомогу місцевим підприємствам у вирішенні інноваційно-технологічних завдань[6].

Держава повинна активно впливати на процеси інноваційних перетворень, взявши на себе організаційні, регулюючі та контролюючі функції, як це відбувається в інших країнах (Китай, Японія, Туреччина).

Компанії, які виростили з нуля до світових лідерів завдяки венчурним інвестиціям:

- AOL
- Apple
- Cisco
- Compaq
- e-Bay
- Google
- HP
- Intel
- Microsoft
- Sun Microsystems
- Yahoo.

Україна в світі відома як країна, яка виростила безліч талановитих ІТ-підприємців, які свого часу заснували всесвітньо відомі венчурні компанії. Прибуток цих компаній сягає сотень мільйонів доларів, а їх клієнтами є мільйони людей по всьому світу. На конференції IDCEE, яка проходила на початку жовтня в Києві зібралися представники шести світових ІТ-компаній, заснованих українцями.

Paymentwall

Співзасновник: Володимир Ковальов.

Досягнення: дохід компанії в 2013 році склав близько \$ 50 млн.

У 2010 році Paymentwall заснували українець Володимир Ковальов і турок Онор Ганді. Засновники не відразу досягли успіху, відкривши кілька невдалих проектів до Paymentwall. Турецьку соцмережу Zurna заклав суд, віртуальний стартап-акселератор OutCubator «не вистрілював», а рекламна платформа для онлайн-ігор Boomerang Networks розпалася через конфлікт з інвестором. Зате платіжний сервіс Paymentwall, на запуск якого було витрачено \$ 200, приніс перший прибуток вже через кілька місяців. За 2013 оборот компанії досяг \$ 50 млн. Головними клієнтами компанії є власники веб-порталів в онлайн-ігор з платними опціями. Завдяки Paymentwall користувачі з усього світу можуть придбати цифровий контент, використовуючи одну з 85 локальних платіжних систем, в тому числі через кредитні карти, банкомати, мобільні телефони, термінали і т.д.

Рішення компанії можна знайти в 200 країнах на 20 мовах. Її офіси розташовані в 10 країнах світу, в тому числі в Сан-Франциско, Берліні, Манілі, Стамбулі та Києві.

Grammarly

Засновники: Олексій Шевченко і Максим Литвин.

Досягнення: більше 4 млн користувачів, 1,2 млн передплатників в Facebook і контракти з 250 провідними світовими університетами.

Grammarly - це програма, яка дозволяє створювати будь-які тексти за всіма правилами англійської мови. В режимі реального часу відстежує синтаксичні та граматичні помилки, неправильну побудову мовних зворотів. Також воно пояснює, чому такий оборот не підходить, і пропонує кращий варіант. Сервіс може перевіряти тексти на плагіат. Продукти Grammarly можна використовувати по підписці - скопіювавши уривок тексту в онлайн-додаток або можна працювати з плагіном Grammarly для Microsoft Office. Алгоритм сам виділить потенційні помилки і запропонує виправлення.

Terrasoft

Засновники: Катерина Костерева та Олександр Попов.

Досягнення: провідний постачальник CRM-систем на території СНД

Компанія Terrasoft найбільш відома виробництвом систем класу Service Desk і CRM. Спочатку вона повинна була працювати з середнім і малим бізнесом, проте з часом у компанії з'явилися великі корпоративні клієнти. Зараз Terrasoft в рамках своєї системи автоматизації надає набір інструментів для вирішення задач управління маркетингом, планування, ведення клієнтської бази, управління продажами, сервісним обслуговуванням і так далі.

Сьогодні Terrasoft є однією з найбільших українських продуктових ІТ-компаній. Це провідний постачальник CRM-рішень на ринку СНД, офіси компанії відкриті в п'яти країнах (Україна, Росія, Латвія, США і Великобританія), а клієнтами є понад 6000 підприємств. Крім розробки програмних продуктів компанія займається ІТ-консалтингом, впровадженням CRM-стратегій і автоматизацією підприємств.

InvisibleCRM

Засновник: Влад Воскресенський.

Досягнення: Оціночний оборот компанії за 2012 рік склав понад 30 млн грн.

InvisibleCRM називають найбільшою продуктовою компанією України.

Ідея InvisibleCRM народилася з проблеми, яку потрібно було вирішувати в першій компанії - складної автоматизації бізнес-процесів. Компанія займається розробкою технологій продукту, ліцензує їх і продає світовим вендорам кшталт Microsoft або Oracle. У липні 2006-го InvisibleCRM залучила \$ 1,5 млн інвестицій, частина з яких вклали у відкриття офісу в США. Зараз в українському офісі компанії в основному працюють розробники і команда підтримки, а в американському офісі зосереджені фахівці з продажу, підтримки і розвитку.

DepositPhotos

Засновник: Дмитро Сергєєв.

Досягнення: 25 млн фотографій, \$ 6 млн доходу в 2012 році.

У 2008 році підприємець Дмитро Сергєєв продав свій сайт DepositFiles за кілька мільйонів доларів. Практично відразу він заснував нову компанію - фотобанк DepositPhotos. На запуск проекту було витрачено понад мільйон доларів. Але ці витрати окупилися - через три роки після запуску фотобанк вже коштував \$ 70-100 млн і приносив близько \$ 6 млн доходу.

Depositphotos - це міжнародний фотобанк, який є посередником між авторами зображень і їх покупцями. На сьогодні сервіс пропонує більше 25 мільйонів фотографій, векторних зображень і відеороликів за ліцензією royalty-free. Компанія надає послуги клієнтам з усього світу, надаючи їм підтримку на 14 мовах. DepositPhotos заробляє на тому, що продає зображення за так звані кредити або підписку. Вартість покупки зображення за кредити починається від \$ 0,75, вартість підписки стартує від \$ 49 на місяць. Depositphotos приймає платежі по кредитних картах, за допомогою PayPal, Skrill, Webmoney, Яндекс.Деньги та інших регіональних платіжних систем.

Jooble

Засновники: Роман Прокоф'єв та Євген Собакар.

Досягнення: 160 млн користувачів, робота в 64 країнах світу.

Jooble з'явився в 2006 році - свого роду Google для пошуку роботи. Задача ресурсу - агрегувати пропозиції про вакансії з сайтів з працевлаштування, дощок оголошень, сайтів компаній і надавати користувачеві до них доступ через єдиний інтерфейс. До виходу в точку беззбитковості, який стався відносно швидко - за півроку - в проект було вкладено близько \$ 100 000. Сьогодні українська компанія працює в 64 країнах світу і входить в трійку найбільших в світі пошуковиків по вакансіях. [19]

На розвиток венчурного підприємництва в Україні на сьогодні негативно впливають такі чинники:

- відсутність ринку вільного приватного капіталу (на стадії формування);

- фінансово спроможні приватні інвестори нині віддають перевагу вкладанню коштів у менш ризикові й більш дохідні сфери капіталовкладення (торгівля, енергетика, будівництво тощо);
- відсутність професійних кадрів і досвіду державних установ у сфері венчурної діяльності;
- недосконалість нормативно-законодавчої бази у сфері венчурного бізнесу;
- недостатній розвиток фондового ринку (нерозвинена інфраструктура, високі ризики й низька ліквідність).

Для успішного розвитку венчурного фінансування інноваційного розвитку потрібно:

- наявність привабливих об'єктів інвестування (капіталізація інтелектуальної власності)
- інвестори з достатнім об'ємом капіталу і бажанням його вкладення
- сприятливе середовище для діяльності венчурних інноваційних фондів

Останнім часом на вітчизняному венчурному ринку намітилися значні позитивні зрушення, які привернули увагу відомих західних венчурних компаній до українських підприємств інноваційного бізнесу.

НКЦПФР (Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку) відзначає позитивну динаміку вартості активів венчурних інститутів спільного інвестування (ІСІ). Станом на 1 жовтня 2013 року Комісія отримала звіти від 1068 венчурних ІСІ, вартість активів яких становила 164,25 млрд грн. У порівнянні з даними 2012 року цей показник збільшився на 9 %.[20]. Це свідчить про стабільність зацікавленості інвесторів, попри існуючі ризики інвестиційної діяльності венчурних інвестиційних фондів. Відповідно до наданої компаніями з управління активами інформації, у 2012 році діяльність провадили 1039 венчурних ІСІ, вартість їх активів становила 148,725 млрд грн. Відзначимо, що у структурі ІСІ венчурні фонди залишаються найбільш популярними, на них припадає понад 90 % від загальної вартості активів ІСІ.[21].

Станом на початок вересня 2014 року кількість зареєстрованих інвестиційних фондів в Україні дорівнювала 2 044, з них 375 КІФ та 1 669 ПФ. Згідно з даними НКЦПФР, у січні-серпні поточного року загальний обсяг інвестицій, залучених у вітчизняну економіку через інструменти ринку цінних паперів, склав 60,04 млрд. грн. або на 21,38 млрд. грн. менше показника аналогічного періоду минулого року.

За вісім місяців 2014 року Комісія зареєструвала 97 випусків акцій загальним обсягом 9,48 млрд. грн. У порівнянні із січнем-серпнем минулого року цей обсяг зменшився на 22,92 млрд. грн.

Значні за обсягом випуски акції, які суттєво вплинули на загальну структуру зареєстрованих емісій протягом зазначеного періоду, було здійснено такими банківськими установами з метою збільшення статутного капіталу, як ПАТ «Дельта Банк», «Укрсоцбанк», «Український інноваційний банк», «Банк Національний кредит», «Банк Кредит Дніпро», ПАТ «Банк Альянс», «БМ

Банк», «Платинум Банк», «Піреус Банк МКБ», «Діамантбанк», «ПриватБанк», «Фінансова ініціатива» та «Державний експортно-імпортний банк України».

Разом із тим, обсяг випусків корпоративних облігацій у січні-серпні поточного року у порівнянні із січнем-серпнем минулого року збільшився на 376,81 млн. грн. та склав 23,8 млрд. грн. При цьому кількість зареєстрованих випусків цих цінних паперів дорівнювала 116. Також у звітному періоді Комісія зареєструвала три випуски сертифікатів фондів операцій з нерухомістю на загальну суму 53 млн. грн. та 8 випусків опціонів на суму 101 тис. грн. Однак, НКЦПФР не було зареєстровано жодного випуску муніципальних облігацій. Обсяг випусків інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів, зареєстрованих НКЦПФР за січень-серпень поточного року, зменшився у порівнянні із аналогічним періодом 2013 року на 473,8 млн. грн. та дорівнював 22,15 млрд. грн. Обсяг випусків акцій корпоративних інвестиційних фондів збільшився на 1,64 млрд. грн. та становив 4,61 млрд. грн.

Станом на початок вересня 2014 року кількість зареєстрованих корпоративних та пайових інвестиційних фондів в Україні дорівнювала 2 044, з них 375 КІФ та 1 669 ПФ. На біржовому ринку цінних паперів у січні-серпні 2014 року було укладено угод на загальну суму 379,33 млрд. грн. або на 25,91% більше ніж за січень-серпень 2013 року. Обсяг виконаних біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі на первинному ринку становив 3,59% від загального обсягу, а на вторинному ринку - 96,41%. У звітному періоді обсяг торгів облігаціями внутрішньої державної позики становив 336,76 млрд. грн., корпоративними облігаціями - 21,87 млрд. грн., акціями - 11,12 млрд. грн., деривативами - 6,38 млрд. грн., інвестиційними сертифікатами - 2,15 млрд. грн., ощадними сертифікатами - 1 млрд. грн., опціонними сертифікатами - 45,84 млн. грн., муніципальними облігаціями - 41,54 млн. грн., іпотечними облігаціями - 10,52 млн. грн.

Загальний обсяг торгів на ФБ «Перспектива» у січні-серпні поточного року склав 303,43 млрд. грн., на ФБ ПФТС - 61,14 млрд. грн., а на «Українській біржі» - 5,49 млрд. грн.

Обсяги торгів на інших біржах були такими: КМФБ - 4,95 млрд. грн.; ПФБ - 3,64 млрд. грн.; УФБ - 336,75 млн. грн.; ССФБ - 222,32 млн. грн.; УМФБ - 95,73 млн. грн.; ФБ «ІННЕКС» - 20,31 млн. грн.; УМВБ - 0,24 млн. грн.

Основні цифри

Кількість КУА	337	на 01.10.14
Кількість ІСІ	1 257	на 01.10.14
Кількість НПФ*	75	на 01.10.14
Кількість СК*	7	на 31.08.14
Активи, млн. грн.	210 088	на 31.08.14

За даними звітів 317 КУА щодо 1229 ІСІ, 73 НПФ та 7 СК. * 3 активами в управлінні КУА. [21].

В Україні за перше півріччя 2014 року в біотехнологічні компанії було інвестовано \$2,93 млрд.

Інвестори знову почали проявляти інтерес до науково-технічних стартапів, відроджуючи цю галузь венчурного ринку. Однак такі проекти стикаються з деякими труднощами, як необхідність довести, що наука може принести прибуток компанії швидше, ніж гарячі ІТ-компанії по типу Uber і Snapchat.

У серпні засновники фонду, який інвестував в Yammer, Facebook і Spotify, повідомили про вкладення \$ 2 млн. В Transatomic Power, Кембридж, штат Массачусетс.

У вересні Google придбав біотехнологічний стартап Lift Labs з Сан-Франциско, які створює високотехнологічну ложку для людей з тремором рук.

Згідно з даними Національної асоціації венчурного капіталу, за перше півріччя 2014 енергетичні та промислові стартапи залучили \$ 1,24 млрд. Інвестицій, що вдвічі перевищує показник за аналогічний період 2013 року. Однак ця цифра все ще далека від максимального значення в \$ 4,64 млрд., Досягнутого в 2008 році.

Біотехнологічні стартапи залучили за першу половину цього року \$ 2930000000. У 2008 році цей показник досягав \$ 5150000000.

Звичайно, на тлі інвестицій в технологічні компанії в секторі інтернет-рішень і мобільних розробок ці суми залишаються незначними. Тільки за 2013 стартапи, які розробляють ПЗ, залучили \$ 11,2 млрд., що на 85% більше показника 2008 року.

25 вересня 2014 року відбулося чергове засідання Ради УАІБ. Рада обговорила підготовлений НКЦПФР проект Програми розвитку фондового ринку на 2015-2017 рр. та доручила Дирекції зібрати пропозиції від КУА щодо цього документа і подати до Комісії зведені пропозиції УАІБ. [21]/

Отже, держава чітко освідомлює вплив венчурного інвестування на розвиток сектору економіки.

В Україні є ряд факторів, які можуть сприяти розвитку підприємницьких структур венчурного капіталу. До цих факторів слід віднести такі: наявність дешевої, висококваліфікованої і творчої робочої сили; великі запаси сировинних ресурсів, а також коштів, що осідають в іноземних банках; зручне географічне положення, тощо.

Звертаючи свою увагу на зарубіжний досвід венчурного інвестування, Україні варто вирішити такі завдання:

- надання посередницьких послуг виробникам і споживачам наукоємних проектів;
- аналіз інвестиційних можливостей у високотехнологічній сфері;
- покращення освітнього рівня підприємців, а також усіх зацікавлених осіб у сфері венчурного бізнесу.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, для підвищення інвестиційної привабливості України необхідна широкомасштабна програма економічних, інституційних і політичних реформ.

Враховуючи недосконалість законодавчої бази як одним із основних факторів, які суттєво обмежують розвиток венчурного фінансування, вважаємо за доцільне розглянути законодавчі ініціативи в цьому напрямку.

Впровадження і розвиток венчурної індустрії в Україні потребують:

- вирішення завдань фінансового забезпечення;
- створення відповідної інфраструктури і сприятливих умов для її функціонування;
- забезпечення ефективної взаємодії між державою, наукою і бізнесом з орієнтацією на світові тенденції;
- вирішення організаційно-структурних проблем, освітніх програм і людських ресурсів.

Крім цього, необхідне забезпечення державою пільгових умов для функціонування в Україні великих іноземних венчурних фондів та стимулювання розвитку національних, які мають формуватися вже з часткою державного фінансування. Цим самим держава повинна демонструвати свою готовність ділити разом з приватними та інституційними інвесторами ризику таких інвестицій. Однак її роль в розвитку венчурного інвестування має бути координуючою, а не керівною.

Потрібно також сформувати систему державного регулювання трансферу технологій, яка повинна сприяти вирішенню наступних завдань: забезпечення законодавчого сприяння розвитку венчурних фондів і фірм; спрощення процедури передачі нових технологій державних науково-дослідних і проектно-конструкторських організацій малому і середньому бізнесу; стимулювання венчурних фірм до співпраці в області державних програм НДДКР; стимулювання підприємств різних форм власності до широкої участі у виконанні НДДКР.

Цим самими будуть створені реальні можливості для використання нових технологій у вітчизняному виробництві та уможливлено проведення ефективного контролю за розповсюдженням високих технологій і технологій подвійного призначення.

Отже, базуючись на проведеному аналізі ситуації, можна зазначити, що ринок венчурного капіталу в Україні перебуває у стадії формування.

В сучасних умовах процесу глобалізації Україна може, використавши свій науково-технічний потенціал, поступово досягти більш високого рівня економічного розвитку.

Для цього необхідно зосередити увагу на розвитку конкурентноспроможних високотехнологічних галузей економіки. Світовий досвід свідчить, що важливу роль у трансформації господарського механізму, інтенсивності його структурної перебудови відіграють малі організаційні форми, такі як: венчурні (ризикові) фірми, фірми "спін-офф" (фірми-"паростки"), інвестиційні фонди (венчурне фінансування).

Наразі складно пристосувати венчурний бізнес до українських умов через складну економічну ситуацію в країні, нестабільну законодавчу базу та несприятливе економічне середовище. Для того, щоб змінити цю ситуацію слід здійснювати постійні дослідження, спостереження, аналіз та прогнозування економічної ситуації в країні, будувати на основі отриманих результатів моделі та розробляти середньострокові стратегії.

Список використаних джерел

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 36 (06.09.2002).
2. Герасимчук В. Г. Управління ризиками в іноземному венчурному фінансуванні інноваційних проектів / В. Г. Герасимчук, О. В. Школьна // Проблеми економіки та управління: Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2008. – № 628. – 424–429 с.
3. Гой І. В. Підприємництво: навч. посіб. / І. В. Гой, Т. П. Смелянська. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 368 с.
4. Денисенко Д. П. Управлінські форми підтримки розвитку економіки (досвід США) // Проблеми науки – 2003. – № 12. – 47-53 с.
5. Економіка та організація інформаційного бізнесу: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2002. – 667 с.
6. Забарская Л. А., Дегтярева В. М., Винарик Л. С. и др. Актуальные проблемы трансформации и развития промышленности Украины: Монография – НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. – Донецк, 2004. – 305 с.
7. Ігнатенко Р. А. Венчурне інвестування в національній економіці: світові тенденції та українські перспективи / [Р. А. Ігнатенко, В. Г. Кабанов, Д. О. Короткова] // Зовнішня торгівля: право та економіка. – 2008. – № 3.– 119–130 с.
8. Живиця А.Э. Зарубежный опыт венчурного инвестирования как основа активизации деятельности венчурных фондов в российской федерации // Вестник УГТУ–УПИ, 2010. № 4, - 115-125 с.
9. Лиса Н.В., Коломієць О.В. Проблеми венчурного інвестування в Україні // Актуальні питання сучасної економіки, Зб. Науково-практичної конференції УДАУ від 20 січня 2010.
10. Макогон Ю.В., Гохберг Ю.А., Чернеча О.Б. Управления международной конкурентоспособностью предприятий (организаций): Учебное пособие. – Донецк, ДонНУ, 2004. – 54 с.
11. Осецький В. Л. Модернізація регіональної економіки на основі інноваційно-інвестиційної моделі розвитку / В. Л. Осецький // Економіка і управління. – 2011. – № 3. – 85–88 с.
12. Приткіна О. А., Стасюк Ю. М., Шипанова О. В. Інноваційна політика України та інтеграція до ЄС / Фінанси України. – 2005. – № 5. – 36-43 с.]
13. Стан розвитку організаційних форм венчурного підприємництва і його інфраструктури в країнах світу та в Україні. Зінченко О.П., Ільчук В.П., Радзівська Л.Ф., Євтушенко В.М. - К.: НДІСЕП, 2010. - 80 с.
14. Чабан В.Г. Складова інноваційної інфраструктури: венчурний капітал // Фінанси України. - 2009. - № 4. - 35-40 с.
15. Чухно А. Актуальні проблеми стратегії економічного і соціального розвитку на сучасному етапі // Економіка України. - 2008. - № 4. - 15-23 с.
16. Шевцов А. Розвиток венчурного підприємництва в Україні: проблеми та шляхи їх розв'язання [Електронний ресурс] / А. Шевцов, Р. Боднарчук, О. Гриненко. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/june2009/6.htm>
17. <http://www.ndiiv.org.ua/> (Офіційний сайт НДІ інтелектуальної власності)
18. <http://library.if.ua> (Бібліотека економіста)

19. <http://inventure.com.ua> (Сайт інвестиційно-консалтінгової компанії InVenture Investment Group)
20. nssmc.gov.ua (Офіційний сайт НКЦПФР)
21. www.uaib.com.ua (Сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу)
22. http://www.glavres.ru/glavnyy_venchurnyy_resurs/teorija

References:

1. On innovation activities: the Law of Ukraine of 04.07.2002 № 40-IV // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. - 2002. - № 36 (06/09/2002).
2. Gerasymchuk V. Risk management in foreign venture capital financing of innovative projects / Gerasymchuk V., Shkolna A. // Problems of Economics and Management, Journal of National University "Lviv Polytechnic". - 2008. - № 628. - 424-429.
3. Goy I. Entrepreneurship: teach. manual. / I. Goy, T. Smelyanska. - К .: The center of educational literature, 2013. - 368.
4. Denisenko D. Managerial forms of support for economic development (US experience) // Problems of science - 2003. - № 12. - 47-53.
5. Economics and organization of information business: Training. user. - К .: MBK, 2002. - 667.
6. Zabarskaya L., Degtyarev V., Vynaryk L. Current problems of transformation and development of the industry of Ukraine: Monograph. - National Academy of Sciences of Ukraine. Institute of economy industry. - Donetsk, 2004. - 305.
7. Ignatenko R. Venture investments in the national economy: global trends and perspectives of Ukrainian / [R. Ignatenko, V. Kabanov, D. Korotkov] // Foreign trade: law and economics. - 2008. - № 3. - 119-130.
8. Zhyvytsya A. International experience of venture investment as a base revitalization venture funds in the Russian Federation // Bulletin Ural State Technical University, 2010. № 4 - 115-125.
9. Lisa N., Kolomiets O. Problems of Venture Investment in Ukraine // Actual problems of modern economics, Coll. Scientific and practical conference UDAU of 20 January 2010.
10. Makogon Y., Hochberg Y., Chernecha O. Management of international competitiveness of enterprises (organizations): Manual. - Donetsk, Donetsk National University, 2004. - 54.
11. Osetskyy V. Modernization of the regional economy through innovative investment model development / V. Osetskyy // Economy and management. - 2011. - № 3. - 85-88.
12. Prytkina O., M. Stasiuk Y., Shypanova O. Innovations of Ukraine and EU integration / Finance Ukraine. - 2005. - № 5. - 36-43.
13. The state of organizational forms venture enterprise and its infrastructure in the world and in Ukraine. Zinchenko O., Ilchuk V., Radziyevska L., Yevtushenko V. - К .: NDISEP, 2010. - 80.
14. Chaban V. Components of the innovation infrastructure: Venture Capital // Finance of Ukraine. - 2009. - № 4. - 35-40.
15. Chukhno A. Current problems of strategy for economic and social development at the present stage // Economy of Ukraine. - 2008. - № 4. - 15-23.
16. Shevtsov A. The development of venture enterprise in Ukraine: problems and solutions [electronic resource] / A. Shevtsov, R. Bondarchuk, A. Grynenko. - Mode of access: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/june2009/6.htm>
17. <http://www.ndiiv.org.ua/> (Official Website Research Institute of Intellectual Property)
18. <http://library.if.ua> (Library of Economics)
19. <http://inventure.com.ua> (Site of Investment Consulting Company InVenture Investment Group)
20. nssmc.gov.ua (Official Site SSMNC)
21. www.uaib.com.ua. (Site of the Ukrainian Association of Investment Business)
22. http://www.glavres.ru/glavnyy_venchurnyy_resurs/teorija

Рецензент: Борисевич С.О., д.іст.н., професор